

SORG OG KRISEPLAN

Kildebjergskolen

**Holbæk
Kommune**

Indledning

Denne plan bør læses af alle, FØR planen bliver aktuel.

Planen skal opfattes som en hjælp i tilfælde hvor:

1. En elevs nærmeste dør – mor, far, søskende eller papforældre
2. En elev dør
3. En ansat dør

Er der sket et dødsfald er planen lavet, så du kan springe ned til det afsnit, som afspejler den givne situation.

Husk ved et dødsfald

- Spørg dig selv, om du kan håndtere opgaverne? Hvis ikke, så sørg for, at andre tager over
- Husk, at det ikke kræver et overmenneske at tage del i andres sorg – det kræver blot et menneske
- Det er en god ide at være to voksne om opgaverne (fx en lærer og en pædagog)
- Den voldsomste reaktion er ikke nødvendigvis udtryk for den stærkeste sorg. Måske kræver det stille barn eller den voksne den største omsorg
- Hvis der er pressefokus på et dødsfald, er det skolelederen, der udtaler sig til pressen.

Planens tilgængelighed

- Planen gøres tilgængelig på Aula til samtlige ansatte samt på skolens hjemmeside
- Planen revideres i skolens MED ca. én gang årligt.
- Planen gennemgås og suppleres af de involverede med et kort referat af deres erfaringer

Lærere og pædagoger på Kildebjergskolen bør i særlig grad være orienterede om sorghandleplanen, og bør også tænke de værste tænkelige situationer igennem i forhold til deres egne følelser.

Hvis et barn mister en af sine nærmeste

1. Skolen ledelse orienteres først. De orienterer klasselærer eller primærpædagog.
2. Sorghandleplanens punkter gennemgås. Det aftales, hvem der gør hvad, og hvad den enkelte magter.
3. Klasseteamet orienterer klassen samme dag (få gerne hjælp fra en kollega eller skoleleder. Det er godt at være minimum to voksne).
4. Klasseteamet kontakter hjemmet efter aftale med nærmeste leder (indenfor max. to dage).
5. Klasseteamet drager særlig omsorg for barnet

Klasseteamet kontakter barnet, hvis det er derhjemme. Vær opmærksom på, at eleven hurtigt kan vende tilbage til skolen. I det tilfælde skal isen altid brydes af den voksne og kammeraterne skal desuden hjælpes med at forstå, at vedkommende ikke er "farlig".

Spørg gerne barnet selv, hvad netop han eller hun har det bedst med.

6. Skolens kontor sørger for, at der fremsendes bårerbuket til begravelse/bisættelse.
7. Klasselæreren taler med elev og hjem om kammeraters evt. deltagelse i bisættelse/begravelse. Især for større børn er kammeraters deltagelse betydningsfuld, eller i hvert fald at de viser interesse herfor. OBS: Der skal måske aftales deltagelse af andre forældre, hvis elever deltager i begravelsen.
8. To lærere eller pædagoger deltager som udgangspunkt i bisættelsen/begravelsen. Dette aftales med nærmeste leder.

Opfølgning

- Man siger det samme til et barn i sorg, som til hvilket som helst andet barn, der kræver særlig opmærksomhed og omsorg.
- Vær opmærksom på barnets reaktion og situation også længe efter dødsfaldet. Spørg ind til sorgen, også selvom det kan være svært.
- Vær ikke bange for at nævne den døde, heller ikke mens klassekammeraterne hører på. Spring ikke den døde far over, når I f.eks. i klassen taler om fædre.

Ideer til konkret handling

- En god ide kan være at give barnet en bog med tomme blade, som barnet kan dekorere til minde om den afdøde. Det er også en indgang til en snak.
- Klassen kan i fællesskab lave en krans eller buket til bisættelsen/begravelsen.
- Klassen kan skrive/tegne et brev til den elev der har mistet, hvis vedkommende ikke er i skole.
- Klassen kan et stykke tid efter dødsfaldet gå på kirkegården med en buket, hvis kirkegården er i nærheden af skolen. Informer gerne hjemmet om det I gør.

Hvis en elev dør

1. Den ansatte, der modtager beskeden, orienterer skolelederen.
2. Skoleleder orienterer Klasseteamet samt andre ansatte. Sorghandleplanens afsnit gennemgås i fællesskab. Det aftales, hvem der gør hvad, og hvad den enkelte magter.
3. Den berørte klasse orienteres kort efter, helst af klasselærer og primærpædagog men gerne med støtte af skoleleder eller andre. Sæt tid af til spørgsmål og vær ærlig om, hvordan du har det med sorgen og døden. Sæt gerne lys, blomster på afdødes plads. Børnene har helt sikkert behov for at gøre noget, men også for at være sammen.
4. Klassen hejser sammen med teknisk servicemedarbejder, leder og lærere/pædagog skolens flag på halv stang.
5. For hele skolen afholdes kort mindehøjtidelighed (præsten deltager gerne eller er behjælpelig med tilrettelæggelsen).

Det kan i visse tilfælde være hensigtsmæssigt at vente med denne mindehøjtidelighed til dagen efter, hvis klassen/skolen er voldsomt berørt af dødsfaldet. Det giver alle en chance for at være med.

Mindehøjtideligheden kan være ganske kort med f.eks. mindeord ved skolens leder og evt. andre. Men også længere med f.eks. oplæsning af et særligt digt, sang eller salme, eller fremførelse af musikstykke.

HUSK: Kun at holde 1 minuts stilhed er tit for nøjsomt og som oftest udtryk for voksnes afmagt i forbindelse med død og sorg.

6. Informationsbrev udarbejdes af skoleleder og sendes med alle skolens børn hjem.

Finder mindehøjtideligheden først sted dagen efter, husk at skriv tid og sted for denne. Nogle forældre vil måske deltage, ligesom nogle børn har behov for ved en sådan lejlighed at have forældre ved hånden.

7. Forældre til børn i klassen kontaktes pr. telefon og det tilstræbes, at ingen af klassens elever går alene hjem uden skolen/SFO har været i kontakt med forældre eller anden voksen omkring eleven.

Understreg med det samme i samtalen, at det ikke er vedkommendes eget barn, der er sket noget med. Vær opmærksom på, at det kan være svært ved en sådan samtale.

8. Klassen er sammen med deres Klasseteamet resten af dagen.
9. Administrationen sender samme dag kondolencebrev og blomster til forældre.
10. Dagen efter ringer klasselæreren/primærpædagogen til forældrene.

Forældrene spørges om bisættelse/begravelse og om, hvorvidt de ønsker deltagelse af klassekammerater (husk, man behøver ikke sige meget mere end: Det gør mig vel nok ondt, det er en stor sorg for mig/os, vi tænker alle på jer, så går resten af samtalen ganske sikkert næsten af sig selv.)

11. Skolen fremsender en krans til begravelsen/bisættelsen.
12. På begravelsesdagen flager skolen på halv stang. Når begravelsen/bisættelsen er ovre, hejses flaget på hel stang (pedellens opgave).
13. Klasseteamet deltager i begravelsen/bisættelse med respekt for familiens ønske
14. Hjælp klassekammeraterne til også at deltage, hvis de vil, sæt forældrene i sving med at bakke op om det (det kan sagtens være en anden end klasselæreren, der gør det). Mindre børn bør ikke gå til begravelse/bisættelse uden en nærtstående voksen (forældre eller kammerats forældre)

Husk!

- At ældre elever meget ofte har kammerater på tværs af klasserne, og at man derfor også, som voksen er nødt til at spørge til dem.
- Støtte til klasselærer/primærpædagog, de er også i sorg.
- At den lokale præst og kommunens psykologer kan/skal inddrages.

Opfølgning/ideer til konkret handling

- Klasseteamet skal være opmærksom på børnenes og ikke mindst evt. søskendes reaktioner i tiden efter dødsfaldet.
- Klassen kan inden begravelsen sammen skrive nekrolog over afdøde (præsten bliver tit glad for det, forældre ligeså).
- Klassen kan inden begravelsen/bisættelsen lave krans til begravelsen/bisættelsen eller, hvis det er for svært, udsmykke bånd til købekrans.
- Klassen kan lave en mindemappe med tegninger, digte, historier, erindringer osv. om og til afdøde. Det vil helt sikkert være en dyrebar gave for forældrene.
- Besøg på kirkegården - hele klassen.
- Lade afdøde barns bord stå tomt evt. med lys og blomster en vis periode.
- Husk hans eller hendes første fødselsdag efter dødsfaldet og benyt dagen til at få børnenes tanker og erindringer frem, evt. gerne med fællesbrev til forældre.
- Inviter præsten el. lign på besøg i klassen for at tale med børnene om døden.
- Man kan også mindes afdøde elev ved en elevsamling et stykke tid efter dødsfaldet, man kan synge en af vedkommendes yndlingssange eller lignende. Det giver lejlighed til at vise, at selvom vedkommende er død er han/hun ikke glemt og at vi gerne må tale om de døde, at vi skal tale om de døde, og at sorgen over et mistet menneske man holder af, aldrig helt forsvinder.

Hvis en elev dør i ferien

Den lærer/pædagog, der for kendskab til, at en elev er død, kontakter, så vidt det er muligt, skolens ledelse og klasselæreren/primærpædagog.

Listen fra foregående punkt følges derefter, igen så vidt det er muligt.

Der sendes besked til klassekammeraterne snarest efter at skolen har erfaret om dødsfaldet

Punkter der i øvrigt omfatter klassekammerater o.l. iværksættes først efter ferien. Men sæt også her god tid og lærer/pædagogressourcer af til samtale og mindesamvær i klassen.

Er det umuligt for den lærer, der får at vide om dødsfaldet, at komme i kontakt med andre voksne fra skolen er vedkommende ansvarlig for, at der sendes en krans fra skolen til begravelsen/bisættelsen og breve ud til afdødes klassekammerater.

Vedkommende underretter snarest derefter skolens ledelse og klasselærer-/primærpædagog om, hvad der er gjort, så disse kan tage over derfra.

Hvis personale på skolen dør

1. Når det erfarer, at en kollega er død, underrettes skolens ledelse.
2. Skolelederen orienterer øvrige kollegaer, og det aftales, hvordan det videre forløb skal være, hvem der påtager sig hvilke opgaver f.eks. i forbindelse med underretning af elever/forældre.
3. Skoleledelsen sender kondolencebrev og blomster til afdødes nærmeste pårørende.
4. Den eller de klasser, der har haft afdøde, samles med klassernes øvrige lærere og underrettes om dødsfaldet af disse eller skoleledelsen, alt efter hvad der er aftalt under pkt. 2.

Der afsættes god tid til samvær med elever, tænd lys, sæt blomster, tal om vedkommende lærer, svar så ærligt som muligt på børnenes spørgsmål både om afdødes eventuelle sygdom og død, men også om døden i al almindelighed. Husk, at et "det ved jeg ikke" i den situation også er et svar. Kontakt forældrene, hvis det skønnes nødvendigt, således, at ingen elever behøver at gå alene hjem den dag.

5. Pedellen sørger for at skolens flag sættes på halv stang.
6. Der holdes en kort mindehøjtidelighed for hele skolen med:
 - Mindeord ved skolens leder og evt. andre
 - Oplæsning af digt, fællessang/salme eller musikstykke - se i øvrigt punktet om elevs dødsfald.
7. Afdødes familie spørges om evt. deltagelse i begravelse/bisættelse.
8. Kollegaer og evt. elever fra vedkommendes klasser deltager i begravelsen/bisættelsen i det omfang familien ønsker det.

Ved elevers deltagelse sørger klassens øvrige lærere for at forældrene aktiveres, således at eleverne følges af en eller flere forældre (alt efter alder).

9. Skolen sender krans til begravelsen/bisættelsen.
10. På begravelsesdagen flages på halv. Efter begravelsen/bisættelsen sættes flaget på hel (aftales ml. ledelse og teknisk servicemedarbejder).
11. Finder dødsfaldet sted i en ferie telefoneres til teamet og der skrives til alle øvrige ansatte – i øvrigt følges planen.

Opfølgning

- Alle sørger for nødvendig opfølgning hos kollegaer og elever.
- Alle ansatte og elever er opmærksomme på hinandens reaktioner i forbindelse med dødsfaldet.
- Skolens ledelse har hovedansvaret for denne opmærksomhed, og minder med jævne mellemrum i perioden efter dødsfaldet, lærerne og pædagogerne om den og om, at de også skal tale med afdøde kollegas klasser om det og i høj grad være opmærksom der.
- Afdøde lærers klasse kan mindes vedkommende ved f.eks. kirkegårdsbesøg, blomster, lys på vedkommendes bord.
- Det er vigtigt, at den der overtager klassen/klasserne, også taler med eleverne om den lærer, der er død, om hvad de plejede at gøre, om hvordan vedkommende var osv. Den afdøde "forsvinder" ikke bare.
- Eleverne kan også her, meget gerne i fællesskab med lærere, lave en mindebog, skrive/tegne, hvad de husker om afdøde og dette kan siden sendes til nærmeste pårørende.
- I personalerummet kan man huske den afdøde kollega med lys og blomster på vedkommendes plads i et stykke tid efter dødsfaldet. Eller ved på vedkommendes første mærkedag efter dødsfaldet at sætte lys og blomster, og at sende et brev og en buket, eller aflægge et besøg hos vedkommendes nærmeste pårørende.
- Afdøde medarbejder kan mindes ved en senere elevsamling eller anden sammenkomst for hele skolen, ved at man f.eks. synger vedkommendes yndlingssang, fortæller en erindring om vedkommende eller lign. og at man derved nævner afdødes navn.

På den måde kan man vise at afdøde ikke er glemt, og at man stadig, elever og lærere må tale sammen om den døde. Samtidig kan det også, både for børn og voksne være en lejlighed til at få taget hul på den samtale, de spørgsmål, man måske længe har tiet med.

